

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Bevoegdheidenschema 15 – Binnenvaart

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkaarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s) Merijn ten Dam, Samantha Daniels, Ernst Brainich
Contactpersoon Merijn ten Dam

Datum 2025
Status handboek
Versie 202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

15 Bevoegdheidenschema binnenvaart

ongevalsbestrijding

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. informatie			
1a. melding/informatie algemeen	1a.1. eenieder aan burgemeester	1a.1. art. 50 Wet veiligheidsregio's; art. 4 lid 1 Besluit informatie inzake rampen en crises	1a. zie het schema rampenbestrijding algemeen
	1a.2. burgemeester/voorzitter veiligheidsregio's aan bevolking en hulpverleners	1a.2. art. 7 lid 1 en 2 jo. art. 39 Wet veiligheidsregio's; art. 10 lid 1 en art. 11 Besluit informatie inzake rampen en crises	
1b. melding kapitein/schipper van gevaren verbonden aan het buiten boord uitsteken van voorwerpen, zich aan boord bevinden van voorwerpen; verlies van voorwerpen; hindernissen	1b. schipper/gezagvoerder aan nautisch beheerder (verkeersdienst) of aan politie	1b. art. 1.12 lid 3 en 4 Binnenvaartpolitiereglement; art.1.14 en 1.15 lid 2 Binnenvaartpolitiereglement; art. 1.12 lid 3 en 4, 1.14, 1.15, 1.17 lid 1 Rijnvaartpolitiereglement 1995; art. 1.12 lid 3 en 4, 1.14, 1.15, 1.17 lid 1 Scheepvaartreglement gemeenschappelijke Maas; art. 51 lid 3 en 4 Scheepvaartreglement Westerschelde 1990;	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		art. 43 lid 2 en 3 Scheepvaartreglement voor het Kanaal van Gent naar Terneuzen; art. 27 lid 2 en 4 Scheepvaartreglement Eemsmonding	
1c. waarschuwing naderende schepen over ongeval	1c. schipper	1c. art. 1.17 lid 2 Binnenvaartpolitiereglement; art. 1.17 lid 2 Rijnvaartpolitiereglement 1995; art. 1.17 lid 2 Scheepvaartreglement gemeenschappelijke Maas	
1d. melding voorval gevaarlijke stoffen	1d. vervoerder en ieder ander die de lading tijdens het vervoer onder zich heeft, aan de minister van IenW (ILT)	1d. art. 47 lid 1 Wet vervoer gevaarlijke stoffen; art. 34 lid 1 Wet vervoer gevaarlijke stoffen jo art. 1 Besluit toezicht en opsporing vervoer gevaarlijke stoffen	
1e.1. melding bodemverontreiniging en oever, zie schema milieu en stralingsincidenten	1e.1. aan waterbeheerder	1e.1. art. 1.6 Omgevingswet; art. 2.21 Besluit activiteiten leefomgeving	1e.1. generieke zorgplicht; verplichting tot onverwijld melden van ongewoon voorval bij bevoegd gezag
1e.2 melding waterverontreiniging, zie schema oppervlaktewater en waterkering	1e.2. aan waterbeheerder	1e.2. art. 1.6 Omgevingswet; art. 2.21 Besluit activiteiten leefomgeving	1e.3. generieke zorgplicht; verplichting tot onverwijld melden van ongewoon voorval bij bevoegd gezag

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1e.3. melding door veroorzaker; informatie verstrekken door degene die een activiteit verricht waardoor zich milieuschade of een onmiddellijke dreiging daarvan voordoet	1e.3. aan bevoegd gezag (beheerder oppervlaktewater)	1e.3. art. 17.10, 17.12 lid 2 en 17.13 lid 2 Wet milieubeheer; art. 17.9 lid 2 en lid 3 onder d Wet milieubeheer	1e.3. titel 17.2 Wet milieubeheer is van toepassing op water (zie definitie van milieuschade in art. 17.6 lid 1 Wet milieubeheer) titel 17.2 Wet milieubeheer geldt alleen boven een schadedrempel en in bepaalde gevallen, zie schema milieu
1f. melding aan Onderzoeksraad voor Veiligheid in het geval van betrokkenheid zeeschip	1f. kapitein en exploitant van het schip	1f. art. 9 Besluit Onderzoeksraad voor Veiligheid	
1g. berichten van bevoegd gezag aan de scheepvaart (binnenvaart, ook op de Waddenzee)	1g. Watermanagementcentrum Nederland (WMCN), in opdracht van het Scheepvaartverkeerscentrum	1g. art. 1 lid 1 sub h en j Scheepvaartverkeerswet; vergelijk Richtlijn 2005/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende geharmoniseerde River Information Services (RIS) op de binnenwateren Gemeenschap, <i>PbEU</i> 2005, L 255/152; art. 21 Besluit meldingsformaliteiten en gegevensverwerkingen scheepvaart	1g. de regie op het crisis- en calamiteitenmanagement van Rijkswaterstaat op watergebied is sinds 1 september 2010 ondergebracht in het Watermanagementcentrum Nederland (WMCN, met uitzondering van de Noordzee), zie www.rijkswaterstaat.nl/wmcn en het Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren 2010-2015 en 2016-2021. Voor de periode 2022-2027 zijn deze twee plannen in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet samengebracht in één Nationaal Water Programma
1h. informatie over stremmingen aan beheerders	1h. nautisch beheerders aan andere nautisch beheerders	1h. richtlijn genoemd onder 1g	

2. maatregelen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2a. eigen maatregelen en hulp aan ander schip	2a. schipper/gezagvoerder	2a. art. 1.04, 1.18 en 6.19 Binnenvaartpolitiereglement; art. 1.04, 1.16, 1.18 en 8.09 Rijnvaartpolitiereglement 1995; art. 1.04/1.05 en 1.18 Scheepvaartreglement gemeenschappelijke Maas; art. 3 Scheepvaartreglement Westerschelde 1990; art. 3 Scheepvaartreglement Kanaal Gent-Terneuzen; art. 27 lid 1 en 3 en art. 34 Scheepvaartreglement Eemsmonding	2. ongevalsbestrijding op de Waddenzee en het IJsselmeer vindt plaats op grond van het Incidentbestrijdingsplan Waddenzee en Eems-Dollard (versie 16.9, 03-09-2024) en het Incidentenbestrijdingsplan IJsselmeergebied (versie 3.36, 16-09-2024) op grond van de Samenwerkingsregeling ongevallenbestrijding IJsselmeergebied (SAMIJ). De ongevalsbestrijding op het Noordzeekanaal vindt plaats op grond van het Interregionaal coördinatieplan Noordzeekanaal, zie voor een toelichting: Handboek incidentbestrijding op het water, IFV 2021
2b. verkeersaanwijzing, zie onder verkeer			
2c. redding algemeen (voor <i>search and rescue</i> Waddenzee, IJsselmeergebied (inclusief randmeren), Zuid-Hollandse en Zeeuwse Stromen, zie schema Noordzee, zeescheepvaart, havens)	2c. operationele diensten gemeente en veiligheidsregio (in samenwerking met reddingsorganisaties)		2c. zie verder het schema rampenbestrijding algemeen
2d. maatregelen door lokaal gezag ter handhaving openbare veiligheid: bevelen of noodbevelen die nodig zijn voor de handhaving van de openbare veiligheid; idem	2d. burgemeester, voorzitter veiligheidsregio	2d. art. 175 en 176 Gemeentewet; art. 4, 5 en 39 Wet veiligheidsregio's	2d. een interventie jegens een beheerder vindt plaats door de minister van IenW. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio kan op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid (inclusief het opperbevel) aan een beheerder zo nodig een opdracht geven; toepassing van het

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
-----------	-----------	------------------	-------------

geven van voorschriften
(noodverordening); opperbevel

beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij een verzoek tot interventie doet aan de minister van IenW. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past dan dus in beginsel zijn bevoegdheden niet toe

zie verder het schema rampenbestrijding algemeen

2e. opruimen wrak

2e. vaarwegbeheerder

2e1. art. 1 Wrakkenwet

2f. maatregelen
verontreiniging, zie schema
oppervlaktewater en
waterkering

3. kernongeval nucleair schip

zie schema Noordzee,
zeescheepvaart, havens

verkeer

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
-----------	-----------	------------------	-------------

1. verkeersaanwijzingen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1a. verkeersaanwijzing algemeen	1a. VTS operator en andere personen, politieambtenaren en directeur kustwacht en Noordzeeloods	1a. art. 9 lid 1 Scheepvaartverkeerswet jo art. 5.1, 5.7 en 5.8 Besluit opleidingen en bevoegdheden nautische beroepsbeoefenaren	
1b. verkeersaanwijzing in verband met terrorisme en milieu	1b. idem	1b. art. 3 lid 1 onder d en e Scheepvaartverkeerswet	
1c. vaarverbod, zie hieronder vervoersmiddelen onder 2			
1d. aanwijzing aan verkeersbegeleiding Rijkswater	1d. HID Rijkswaterstaat (intern)	1d. art. 10.22 en 10.23 Algemene wet bestuursrecht	1d-e. het betreft het geven van aanwijzingen binnen de eigen organisatie
1e. idem voor zover niet RWS	1e. burgemeester (intern), voorzitter bestuur waterschap	1e. idem	
1f. aanwijzing aan beheerder infrastructuur, zie hieronder infrastructuur			
1g. verbieden toegang tot gebied	1g. minister van IenW	1g. art. 2.40 lid 1 Omgevingswet	1g. zie art. 4.72 lid 1 Invoeringswet Omgevingswet

2. afwijking, verruimde toepassing regels Scheepvaartverkeerswet

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2a-b. maatregelen in het belang van het ordelijk verloop van scheepvaartverkeer, zie verder schema Defensie	2a-b. minister van IenW	2a. art. 10.22 en 10.23 Algemene wet bestuursrecht; 2b. art. 37a Scheepvaartverkeerswet*	2b. art. 37a Scheepvaartverkeerswet is in werking te stellen noodrecht, KB vereist in afwijking van hetgeen bij of krachtens de Scheepvaartverkeerswet is bepaald, kan de minister de maatregelen treffen die hij nodig acht in het belang van een ordelijk verloop van het scheepvaartverkeer

3. verkeer/gebruik havens

zie schema Noordzee, zeescheepvaart, havens

vervoer

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. vervoersovereenkomst	1. eenieder	1. algemeen overeenkomstenrecht	
2. vervoerplicht (zo nodig in afwijking van een aantal bijzondere wetten)	2. minister van IenW; bij uitvoering militaire taak: minister van IenW en minister van Defensie gezamenlijk	2. art. 10* jo. art. 3 Vervoersnoodwet	2. een vervoerplicht is een vordering van een dienst: een 'opgelegd publiekrechtelijk contract'; daarmee kan degene aan wie de plicht wordt opgelegd zich beroepen op overmacht jegens contractpartners

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
3. vergunningstelsel vervoer (zo nodig in afwijking van een aantal bijzondere wetten)	3. minister van IenW; bij uitvoering militaire taak: minister van IenW en minister van Defensie gezamenlijk	3. art. 8* jo. art. 3 Vervoersnoodwet	

vervoersmiddelen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. opleggen plicht tot melden houder vervoermiddel, onderhoud, registratie, e.d.	1. minister van IenW; bij uitvoering militaire taak: minister van IenW en minister van Defensie gezamenlijk)	1. art. 9, 12, 16, 17 Vervoersnoodwet* jo. art. 3 Vervoersnoodwet	1. art. 9, 12 en 17 Vervoersnoodwet betreffen in werking te stellen noodrecht, KB vereist
2. vaarverbod			2. zie ook onder verkeer 1b (milieu)
2a. vaarverbod	2a.1. Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT); Inspectie SZW krachtens de Arbeidsomstandighedenwet 1998	2a.1. art. 17 Binnenvaartwet art. 28 Arbeidsomstandighedenwet 1998 (voor Nederlandse schepen)	2a.1-2. een verkeersmaatregel (van een beheerder) kan in feite een vaarverbod inhouden voor een schip of voor de scheepvaart in het algemeen (zie ook onder verkeer 1a) art. 2 lid 5 Richtlijn betreffende havenstaatcontrole definieert een schip als een zeegaand vaartuig waarop een of meer van de verdragen van toepassing zijn, varend onder een andere vlag dan die van de havenstaat. Binnenvaartschepen zijn aldus uitgesloten van de Wet havenstaatcontrole (Richtlijn2009/16/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			april 2009 betreffende havenstaatcontrole, <i>PbEU</i> 2009, L 131/57)
2a.2. vaarverbod (subsidiar)	2a.2. burgemeester, voorzitter veiligheidsregio	2a.2. art. 175 Gemeentewet; art. 39 Wet veiligheidsregio's	2a.2. subsidiair: in principe alleen in laatste instantie als inspecties of beheerder niet (kunnen/willen) optreden, of bij spoed
2b. tijdelijke toestemming voor korte verplaatsing	2b.1. ILT	2b.1. art. 17 Binnenvaartwet; art. 28 Arbeidsomstandighedenwet 1998	
	2b.2. burgemeester, voorzitter veiligheidsregio	2b.2. art. 175 Gemeentewet; art. 39 Wet veiligheidsregio's	
3. wijziging toepassing Binnenvaartwet (bepalingen gelden slechts voor zover dat bij amvb is bepaald)	3. regering bij amvb	3. art. 53 Binnenvaartwet*	3. in werking te stellen noodrecht, KB vereist deze amvb is nog niet tot stand gekomen

infrastructuur

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
aanwijzingen aan een beheerder van infrastructuur, zo nodig in afwijking van andere wetten)	minister van IenW; bij uitvoering militaire taak: minister van IenW en minister van Defensie gezamenlijk	art. 13* jo. art. 3 Vervoersnoodwet	deze aanwijzingen kunnen ook het verkeer betreffen

handhaving openbare orde (blokkade, bezetting kunstwerk, e.d.) en strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
a. eigen maatregelen schipper	a. schipper	a. art. 136a jo. 539a-539w Wetboek van Strafvordering	
b. verkeersaanwijzing, zie hierboven onder verkeer en onder infrastructuur			
c. maatregelen door lokaal gezag en door politie ter handhaving van de openbare orde: politieoptreden/bevelen of noodbevelen die nodig zijn voor de handhaving van de openbare orde; idem geven van voorschriften (noodverordening)	c. politie, burgemeester, voorzitter veiligheidsregio	c. art. 3 Politiewet 2012; art. 172, 175 en 176 Gemeentewet; art. 39 Wet veiligheidsregio's	c. zie toelichting onder ongevalsbestrijding, 2d zie verder het schema openbare orde

interbestuurlijk toezicht (in relatie tot nautisch en waterwegbeheer)

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
indeplaatsstelling			middels het generieke instrument van indeplaatsstelling kunnen de minister die het aangaat en gedeputeerde staten bij taakverwaarlozing van medebewindstaken ingrijpen bij de provincie respectievelijk de gemeente
	a. minister van IenW jegens provinciebestuur	a. art. 121 Provinciewet	
	b. GS (of cdK) jegens gemeentebestuur	b. art. 124 Gemeentewet	b. op grond van art. 124a Gemeentewet kan de minister gedeputeerde staten verzoeken op te treden jegens gemeente of zelf optreden in het geval gedeputeerde staten niet tijdig gevolg geeft aan het verzoek

vordering algemeen m.u.v. zeeschepen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
vordering eigendomsrecht en gebruiksrecht (materieel en infrastructuur)	alle ministers in overeenstemming met minister van EZK	art. 3a* en 5 Vorderingswet	voor de vordering van vervoer, zie onder vervoer zie verder het schema schaarste algemeen

verzekeringen

afwijken van normale polissen, herverzekering, zie schema financieel verkeer

rijksheren

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1 aanwijzing en optreden rijksheren, vertegenwoordiging minister in regionaal beleidsteam; uitoefenen van noodbevoegdheden namens de minister	1a. aanwijzing: regering bij amvb 1b. optreden: krachtens algemeen mandaat of mandaat voor een bepaald geval door minister van IenW	art. 27 Vervoersnoodwet en Aanwijzingsbesluit noodwetgeving Infrastructuur en Milieu; art. 16 Prijzennoodwet en Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (toepassing Vorderingswet); art. 10b Distributiewet	1 rijksheren zijn vertegenwoordigers van de minister in de regio. Aanwijzing vindt plaats in de preparatiefase de aanwijzing van rijksheren op grond van de Distributiewet heeft niet plaatsgevonden

*) Inwerkingstelling bij Koninklijk Besluit, hetzij separaat, hetzij nadat de beperkte of algemene noodtoestand is afgekondigd (Coördinatiewet uitzonderingstoestanden), tenzij urgentie onverwijld inwerkingstelling noodzakelijk maakt (dan: op grond van ongeschreven recht).

NB 1. Binnenvaart is geen sector die valt onder alertering terrorismebestrijding (atb). De bijlage bij het Besluit van 14 december 2005 houdende tijdelijke herindeling van ministeriële taken in het geval van een terroristische dreiging met een urgent karakter (*Stb.* 2005, 662), bevat geen verwijzing naar wetten die betrekking hebben op binnenvaart.

NB 2. De Wet behoud scheepsruimte 1939 heeft geen betekenis naast de Vervoersnoodwet. De aangekondigde intrekking van deze wet bij modernisering van de rijksnoodwetgeving heeft nog niet plaatsgevonden (*Kamerstukken II* 2003/04, 29 514, nr. 3, p. 15). Bij de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen (*Stb.* 2010, 339) is deze wet ook niet ingetrokken. In plaats daarvan is deze wet aangepast in die zin dat de Wet behoud scheepsruimte 1939 nu geen rijkswet meer is, maar een Nederlandse wet (art. 3.6 en 3.7).